

*Т. О. Меліхова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри облік, аналіз, оподаткування та аудит,
Запорізька державна інженерна академія*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

T. Melikhova,
Cand. Sci. (Econ.), associate professor of Accounting and Auditing Department
of Zaporizhzhia State Engineering Academy

THE IMPROVEMENT OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENTERPRISE'S ECONOMIC ACTIVITY DETERMINING METHODS

Удосконалено методичні підходи до розрахунку системи показників економічної ефективності господарської діяльності підприємства, які враховують в якості результату річну та нагромаджену реалізовану продукцію, річну та нагромаджену продукцію валового та чистого грошового потоку, а в якості витрат річні бухгалтерські та економічні витрати, кумулятивні авансовані та використані витрати, річний та кумулятивний валовий і чистий грошовий потік.

In the article improved the methodical approaches for calculation of economic efficiency of an enterprise's economic activity indicate system, which take into account as a result the annual and accumulated realized products, annual and accumulated production of gross and net cash flow, and as expenses, annual accounting and economic expenses, cumulative advanced and used expenses, annual and cumulative gross and net cash flow.

Ключові слова: методи, економічна ефективність, господарська діяльність, підприємства, економічна безпека, нагромаджена реалізована продукція, нагромаджена продукція, валовий грошовий потік, чистий грошовий потік, бухгалтерські витрати, економічні витрати, кумулятивні авансовані витрати, використані витрати.

Key words: methods, economic efficiency, economic activity, enterprise, economic security, accumulated realized products, accumulated products, gross cash flow, net cash flow, accounting costs, economic costs, cumulative advance costs, used costs.

ВСТУП

Розрахунок ефективності економічної безпеки підприємства передбачає використання кількісних та якісних показників. Подальше дослідження присвячене

кількісному вимірюванню економічної ефективності витрат на економічну безпеку. Визначення економічної ефективності направлено на оцінювання й вибір кращого варіанта з наявних варіантів. Оцінювання

ефективності включає визначення показників ефективності і порівняння їх з нормативними. Обґрунтування створення економічної безпеки включає в себе етапи оцінювання та вибору. Економічне обґрунтування економічної безпеки — це підкріплення доказами відповідності одержаного економічного результату заданому нормативу (критерію) як обмеженню, встановленому інвестором, керівним органом або власником майна [1, с. 84].

Економічна ефективність виражає відношення економічного результату до витрат. Економічний ефект — це різниця між економічним результатом і витратами на його отримання.

Визначення економічної ефективності економічної безпеки підприємства базується на методах:

- економічної ефективності господарської діяльності підприємства;
- економічної ефективності виробництва продукції одного виду;
- економічної ефективності інноваційних та інвестиційних проектів.

Розрізняють вітчизняні та зарубіжні методи, а саме: методи абсолютної та порівняльної економічної ефективності; методи, в яких враховують або не враховують дію фактору часу.

Оцінювання економічної ефективності господарської діяльності підприємств є складовою частиною управлінського та фінансового аналізу [2, с. 94]. Автори чітко розмежують сутність і зміст оцінювання економічної ефективності діяльності, фінансового аналізу й економічного аналізу [2].

У чому полягають розбіжності між оцінкою економічної ефективності господарської діяльності підприємства та його фінансовим аналізом? І те, й інше — складові частини повного, всебічного аналізу господарської діяльності. Фінансовий аналіз може бути зовнішнім і внутрішнім. Основний зміст зовнішнього фінансового аналізу — надання інформації різним зовнішнім користувачам про прибутковість підприємства, його платоспроможність, фінансову незалежність, фінансову стійкість на основі звітності, що публікується. Його мета — встановлення можливості вигідного вкладення коштів, щоб забезпечити максимум прибутку і виключити ризик втрати. Внутрішній аналіз здійснюють служби підприємства. З метою встановлення планомірного надходження коштів і розміщення власних та залучених коштів таким чином, щоб забезпечити нормальне функціонування підприємства, одержання максимуму прибутку та виключити банкрутство [3].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Істотний внесок у розвиток теорії та практики оцінки ефективності виробництва й діяльності на рівнях народного господарства і підприємства зробили А. Аксененко, З. Атлас, А. Бачурін, А. Бенуні, Т. Бень, Б. Болотін, О. Василик, Г. Губін, Л. Драгун, Е. Дунаєв, А. Касьянов, І. Кац, З. Коровіна, В. Красовський, В. Лексін, В. Леонтьєв, О. Лордкипанідзе, Є. Мазаков, П. Малишев, В. Медведєв, В. Новожилов, П. Октябрський, А. Омаров, Р. Петухов, К. Салига, В. Сінавіна, Г. Форбріг, Т. Хачатуров, М. Чумаченко, А. Чупіс та інші вчені.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Удосконалити методи визначення економічної ефективності господарської діяльності підприємства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Оцінювання економічної ефективності господарської діяльності підприємства передбачає оцінку рівня й динаміки абсолютної (загальної) ефективності і використовується для внутрішнього аналізу. Основними завданнями оцінки ефективності є: обґрунтування господарських рішень; вибір найкращого варіанта господарського рішення; виявлення та мобілізації резервів підвищення ефективності господарської діяльності. Система показників ефективності діяльності включає: узагальнюючі показники діяльності; показники ефективності використання персоналу; показники ефективності використання основних і оборотних засобів, нематеріальних активів; показники ефективності використання фінансових ресурсів [4].

Ефективність господарської діяльності вимірюють одним з двох способів, що відображають результативність роботи підприємства стосовно або величини авансованих ресурсів, або величини їх споживання (витрат) у процесі виробництва. Ці показники характеризують рівень ділової активності підприємства:

$$\text{Ефективність авансованих ресурсів} = \frac{\text{Продукція}}{\text{Авансовані ресурси}} \quad (1);$$

$$\text{Ефективність спожитих ресурсів} = \frac{\text{Продукція}}{\text{Спожиті ресурси (витрати)}} \quad (2).$$

У результаті господарської діяльності підприємство може випускати один вид продукції чи номенклатуру виробів, надавати послуги, виконувати певні роботи. У системі економічних показників одні характеризують ефективність виробництва окремого виду продукції (вертикальна ознака управління), інші — усіх видів продукції, які випускаються, чи послуг, що надаються (горизонтальна ознака управління), тобто ефективність господарської діяльності підприємства. Розрізняють узагальнюючі та часткові показники ефективності виробництва. Перші характеризують ефективність використання сукупних витрат праці, другі — окремих видів витрат праці.

Відношення результатів праці до витрат живої праці відображає підсистему показників продуктивності чи вироблення живої праці. Відношення результатів праці до витрат минулої праці (витрат виробництва, акціонерного капіталу, вартості виробничих фондів), що включають основну частину повних витрат праці, становить підсистему показників, що характеризують ефективність минулої праці (фондовіддачу, матеріаловіддачу, оборотність оборотних коштів). Нарешті, відношення результатів праці до повних витрат товаровиробника є підсистемою показників, що характеризують ефективність виробництва продукції [5, с. 14].

Для оцінювання ефективності господарської діяльності переважно використовують показники рентабельності — прибутковості капіталу, ресурсів чи продукції. Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті виявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Рентабельність підприємства відображає рівень прибутковості його діяльності. Аналіз ділової активності

Таблиця 1. Причинно-наслідкова залежність витрат і результатів виробництва

Витрати	Результати
Інвестиції: Необоротні активи плюс оборотні активи	Товарна та реалізована продукція за один оборот оборотності
Бухгалтерські витрати	Товарна продукція
Економічні витрати	Реалізована продукція
Валовий грошовий потік	Продукція грошового потоку
Чистий грошовий потік	Продукція чистого грошового потіку

й рентабельності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних фінансових коефіцієнтів оборотності та рентабельності, що є відносними показниками фінансових результатів діяльності підприємства [6].

Ефективність в зарубіжних країнах розглядається з різних сторін, а саме: в економічній літературі США рекомендується використовувати поняття "ефективність (економічність) роботи організації", "продуктивність праці", "економічна ефективність у виробництві", "економічна ефективність у розподілі". Ці показники є узагальнюючими. Під ефективністю (економічністю) роботи організації в широкому значенні розуміють обсяг випуску, поділений на обсяг споживання ресурсів.

М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі [7] використовують два узагальнюючих показники ефективності. Перший — відносна ефективність (продуктивність праці) як міра того, як розпоряджаються на підприємстві конкретними ресурсами для своєчасного досягнення цілей, виражених через кількість і якість. Другий показник — ефективність виробництва (ефективність операцій), визначається ринковою вартістю продукції, поділеною на сумарні витрати ресурсів організації (загальну величину витрат організації).

Розкриваючи грошовий зміст ресурсів підприємства (матеріалів, праці, капіталу, енергії й інформації) К. Макконел і С. Брю [8], а також Е. Долан, Д. Ліндсей [9], С. Ейлон [10], Р. Піндайк [11] зазначають, що необхідно розрізняти зовнішні (явні) та внутрішні (неявні) витрати на виробництво продукції. Повні витрати (вмінені витрати, економічні витрати), крім витрат на виробництво (бухгалтерських витрат) включають нормальний прибуток як мінімальну величину, при одержанні якої є сенс займатися підприємницькою діяльністю. Прибуток, одержуваний за виключенням із загального виторгу витрат на виробництво (зовнішніх, тобто бухгалтерських, витрат) називають бухгалтерським. Економічний прибуток (наднормальний прибуток), дорівнює різниці між загальним виторгом і повними витратами товаровиробника (застосованими витратами чи економічними витратами).

Не відкидаючи загального підходу до оцінки ефективності виробництва з мінімальними витратами — ключового розуміння при ухваленні рішення про те, як робити, Е. Долан і Д. Ліндсей використовують також поняття економічної ефективності у виробництві й розподілі [9].

Категорія ефективності у виробництві передбачає запобігання втратам з погляду підприємця і трактується як "ситуація, у якій при наявному рівні знань і такій кількості продуктивних ресурсів неможливо зробити більшу кількість одного товару, не жертвуючи при цьо-

му можливістю зробити певну кількість іншого товару" [9, с. 17].

Ефективність у розподілі розглядається як "ситуація, у якій неможливо шляхом перерозподілу наявних кількостей благ задовольнити бажання однієї людини, не завдаючи цим збитку задоволенню бажань іншої людини" [9, с. 17].

Якщо ефективність у виробництві розглядаються з погляду вигідності для вкладника ресурсів, то ефективність у розподілі — з погляду справедливого і вигідного розподілу між споживачами певної кількості продукту. Обидва аспекти ефективності в цьому разі не стосуються економічної ефективності виробництва конкретного товару, виконання зазначеної роботи чи послуг [9].

Визначення загальної та порівняльної економічної ефективності господарської діяльності підприємства нами пропонується визначати на основі нагромаджених результатів та кумулятивних витрат.

Щоб зрозуміти природу грошового потоку як результату або витрат господарської діяльності підприємства, необхідно звернутися до послідовності та особливості кругообігу вкладених коштів (інвестицій).

На інвестовані у виробництво гроші створюються необоротні та оборотні активи. Необоротні активи є джерелом придбання основних засобів і нематеріальних активів, оборотні активи — джерело здійснення матеріальних витрат і оплати праці персоналу. Поєднавши засоби праці, предмети праці і живу працю, ми випускаємо товарну продукцію. Товарна продукція готова для реалізації і повинна обліковуватись за цінами, рівним собівартості її випуску. На практиці ми бачимо відхилення від цього твердження. Товарна продукція обліковується за цінами підприємства, які передбачають отримання прибутку. Насправді прибуток з'являється тільки внаслідок реалізації продукції.

Після реалізації товарної продукції отримуємо виручку, яка є джерелом здійснення інших матеріальних витрат і витрат на оплату праці, тобто витрат нового виробничого і фінансового циклу (змінні витрати). Виручка від реалізації продукції виступає в якості результату господарської діяльності. Зменшивши виручку на змінні витрати, у нас залишається валовий прибуток, амортизаційні відрахування та інші надходження від основної, інвестиційної та фінансової діяльності. Іншими словами, формується валовий грошовий потік, як приплив грошей. Кожна складова грошового потоку тепер служить джерелом ряду платежів.

Валовий прибуток, зменшений на адміністративні витрати, витрати на збут, інші платежі, включаючи податок на прибуток, є чистим прибутком, тобто джере-

лом для формування фондів розвитку виробництва, матеріального заохочення, соціального розвитку та ін.

Амортизаційний фонд формується для відтворення основних фондів.

Чистий прибуток, амортизація та інші надходження створюють чистий грошовий потік, приплив грошей.

Грошовий потік є результатом, який показує, на скільки виручка від реалізації продукції перевищує змінні витрати (матеріальні витрати і витрати на оплату праці). Грошовий потік є джерелом платежів. Однак грошовий потік не є результатом господарської діяльності підприємства, що служить економічним результатом для визначення ефективності його функціонування. Грошовий потік — це частина економічних витрат, необхідний для випуску товарної продукції та її реалізації.

Результатом господарської діяльності є продукція грошового потоку. Вона дорівнює різниці між виручкою від реалізації продукції та змінними витратами. Для створення продукції грошового потоку як результату потрібні витрати у вигляді валового грошового потоку.

Розглядаючи кругообіг необоротних та оборотних активів підприємства треба простежити, які витрати є причиною результату, і, які результати є наслідком даних витрат (табл. 1).

Таким чином, авансовані інвестиції слугують джерелом вироблення товарної продукції. Після її реалізації виторг слугує джерелом нових змінних витрат та одержання продукції грошового потоку. Продукція грошового потоку є джерелом формування валового грошового потоку, кожна складова якого обслуговує певні витрати.

Розгляд кругообігу інвестицій дає можливість встановити взаємозв'язок між джерелами витрат, витратами та результатами виробництва.

Якщо обґрунтування господарської діяльності здійснюється у короткостроковому періоді (протягом року), показники загальної та порівняльної економічної ефективності пропонуємо визначати за формулами:

а) бухгалтерських та економічних витрат:

$$E_1 = \frac{V_p}{B} > E_{n1}; E_{n1} = \frac{V_{p2}}{V_{p1}} \cdot \frac{B_2}{B_1} > 1 \quad (3);$$

$$E_2 = \frac{V_p}{B_c} \geq E_{n2}; E_{n2} = \frac{V_{p2}}{V_{p1}} \cdot \frac{B_{c2}}{B_{c1}} > 1 \quad (4);$$

б) на основі річного грошового потоку:

$$E_5 = \frac{V_{гп}^B}{ГП_B} \geq 1; E_{n5} = \frac{V_{гп2}^B}{V_{гп1}^B} \cdot \frac{ГП_{B2}}{ГП_{B1}} > 1 \quad (5);$$

$$E_6 = \frac{V_{гп}^Ч}{ГП_Ч} \geq 1; E_{n6} = \frac{V_{гп2}^Ч}{V_{гп1}^Ч} \cdot \frac{ГП_{Ч2}}{ГП_{Ч1}} > 1 \quad (6);$$

де E_1, E_2, E_5, E_6 — показники загальної економічної ефективності господарської діяльності підприємства;

$E_{n1}, E_{n2}, E_{n5}, E_{n6}$ — показники порівняльної економічної ефективності господарської діяльності;

V_p, V_{p1}, V_{p2} — виторг від реалізованої продукції у t -му, базисному та новому періодах, грн/рік;

B, B_1, B_2 — бухгалтерські витрати у t -му, базисному та новому періодах, грн/рік;

$V_{гп}^B, V_{гп1}^B, V_{гп2}^B$ — валова продукція грошового потоку у t -му, базисному та новому періодах, грн/рік;

$ГП_B, ГП_{B1}, ГП_{B2}$ — валовий нормативний грошовий потік у t -му, базисному та новому періодах, грн/рік;

$V_{гп}^Ч, V_{гп1}^Ч, V_{гп2}^Ч$ — чиста продукція грошового потоку у t -му, базисному та новому періодах, грн/рік;

$ГП_Ч, ГП_{Ч1}, ГП_{Ч2}$ — чистий нормативний грошовий потік у t -му, базисному та новому періодах, грн/рік.

Якщо визначається економічна ефективність одного варіанта господарської діяльності, критерієм вибору мають стати такі умови:

$$E_1 > E_{n1}; E_2 \geq E_{n2}; E_5 \geq 1; E_6 \geq 1.$$

Тут E_1, E_2 — нормативні значення показників загальної економічної ефективності.

При виборі кращого варіанта економічної ефективності господарської діяльності при розгляді двох і більше альтернатив критерієм має стати максимальне значення показників:

$$E_1 = \max; E_2 = \max; E_5 = \max; E_6 = \max,$$

або перевищення індексу економічного результату над індексом витрат:

$$E_{n1} > 1; E_{n2} > 1; E_{n5} > 1; E_{n6} > 1.$$

При обґрунтуванні ефективності господарської діяльності підприємства у довгостроковому періоді (на протязі життєвого циклу) пропонуємо використовувати нагромаджені економічні результати та кумулятивні витрати. Такий підхід дає можливість врахувати нерівномірність результатів і витрат по роках періоду, інфляцію та дію фактору часу.

Показники економічної ефективності господарської діяльності підприємства на основі кумулятивних витрат пропонуємо розраховувати так:

$$E_3 = \frac{V_{н}}{B_{к.а}} > E_{n3}; E_{n3} = \frac{V_{н2}}{V_{н1}} \cdot \frac{B_{к.а2}}{B_{к.а1}} > 1 \quad (7);$$

$$E_4 = \frac{V_{н}}{B_{к.в}} \geq E_{n4}; E_{n4} = \frac{V_{н2}}{V_{н1}} \cdot \frac{B_{к.в2}}{B_{к.в1}} > 1 \quad (8);$$

де E_3, E_4 — показники загальної економічної ефективності господарської діяльності підприємства;

$V_{н}, V_{н1}, V_{н2}$ — нагромаджений обсяг реалізованої продукції у t -му, базисному та новому періодах, грн;

$B_{к.а}, B_{к.а1}, B_{к.а2}$ — кумулятивні авансовані витрати господарської діяльності у t -му, базисному та новому періодах, грн;

$B_{к.в}, B_{к.в1}, B_{к.в2}$ — кумулятивні нормативні використані витрати господарської діяльності у t -му, базисному та новому періодах, грн.

Критерієм прийняття управлінського рішення щодо господарської діяльності мають стати умови, коли показники загальної ефективності повинні перевищувати нормативні значення (E_{n3}, E_{n4}):

$$E_3 > E_{n3}; E_4 \geq E_{n4}.$$

За наявності двох і більше варіантів господарської діяльності вибір кращого варіанта здійснюється при перевищенні індексу результатів над індексом витрат ($E_{n3} > 1; E_{n4} > 1$), або по максимальному значенню показника загальної економічної ефективності:

$$E_3 = \max; E_4 = \max.$$

Кумулятивні грошові потоки є частиною кумулятивних використаних витрат господарської діяльності підприємства. З них відрахували нагромаджені матеріальні витрати

Таблиця 2. Запропоновані показники економічної ефективності господарської діяльності підприємства

Результати	Витрати	Показники загальної економічної ефективності	Показники порівняльної економічної ефективності
Реалізована продукція, V_p , грн/рік	Бухгалтерські витрати, $B = B_a + B_m + B_{zn}$	$E_1 = \frac{V_p}{B} > E_{н1}$	$E_{н1} = \frac{V_{p2}}{V_{p1}} \cdot \frac{B_2}{B_1} > 1$
	Нормативні економічні витрати, $B_c = B + \Pi_n$	$E_2 = \frac{V_p}{B_c} \geq 1$	$E_{н2} = \frac{V_{p2}}{V_{p1}} \cdot \frac{B_{c2}}{B_{c1}} > 1$
Нагромаджена реалізована продукція, $V_n = V_p \times t$, грн	Кумулятивні авансовані витрати, $B_{к.а} = C_{н.а} + (B_m + B_{zn}) \times t$	$E_3 = \frac{V_n}{B_{к.а}} > E_{н3}$	$E_{н3} = \frac{V_{n2}}{V_{н1}} \cdot \frac{B_{к.а2}}{B_{к.а1}} > 1$
	Кумулятивні нормативні використані витрати, $B_{к.в} = C_{н.а} + (B_m + B_{zn} + \Pi_n) \times t$	$E_4 = \frac{V_n}{B_{к.в}} \geq E_{н4}$	$E_{н4} = \frac{V_{n2}}{V_{н1}} \cdot \frac{B_{к.в2}}{B_{к.в1}} > 1$
Продукція валового грошового потоку, $V_{гп}^в$, грн/рік	Валовий нормативний грошовий потік, $\Gamma\Pi^в = B_a + B_{зоб} + \Pi_{н.в}$	$E_5 = \frac{V_{гп}^в}{\Gamma\Pi^в} \geq 1$	$E_{н5} = \frac{V_{гп2}^в}{V_{гп1}^в} \cdot \frac{\Gamma\Pi_{в2}}{\Gamma\Pi_{в1}} > 1$
Продукція чистого грошового потоку, $V_{гп}^ч$, грн/рік	Чистий нормативний грошовий потік, $\Gamma\Pi^ч = B_a + B_{зоб} + \Pi_{н.ч}$	$E_6 = \frac{V_{гп}^ч}{\Gamma\Pi^ч} \geq 1$	$E_{н6} = \frac{V_{гп2}^ч}{V_{гп1}^ч} \cdot \frac{\Gamma\Pi_{ч2}}{\Gamma\Pi_{ч1}} > 1$
Нагромаджена продукція валового грошового потоку, $V_{н.гп}^в = V_{гп}^в \times t$, грн	Кумулятивний валовий нормативний грошовий потік, $\Gamma\Pi_{к.в} = C_{н.а} + (B_{зоб} + \Pi_{н.в}) \times t$	$E_7 = \frac{V_{н.гп}^в}{\Gamma\Pi_{к.в}} \geq E_{н7}$	$E_{н7} = \frac{V_{н.гп2}^в}{V_{н.гп1}^в} \cdot \frac{\Gamma\Pi_{к.в2}}{\Gamma\Pi_{к.в1}} > 1$
Нагромаджена продукція чистого грошового потоку, $V_{н.гп}^ч = V_{гп}^ч \times t$, грн	Кумулятивний чистий нормативний грошовий потік, $\Gamma\Pi_{к.ч} = C_{н.а} + (B_{зоб} + \Pi_{н.ч}) \times t$	$E_8 = \frac{V_{н.гп}^ч}{\Gamma\Pi_{к.ч}} \geq E_{н8}$	$E_{н8} = \frac{V_{н.гп2}^ч}{V_{н.гп1}^ч} \cdot \frac{\Gamma\Pi_{к.ч2}}{\Gamma\Pi_{к.ч1}} > 1$

та витрати на оплату праці. Нагромаджена продукція грошового потоку також є частиною нагромадженої реалізованої продукції, з якої також вирахували нагромаджені матеріальні витрати і витрати на оплату праці. Такі перетворення дають можливість визначити економічну ефективність господарської діяльності у довгостроковому періоді.

Розрахунок показників економічної ефективності з використанням валового й чистого грошових потоків пропонуємо здійснювати за наступними формулами:

$$E_7 = \frac{V_{н.гп}^в}{\Gamma\Pi_{к.в}} \geq E_{н7}; E_{н7} = \frac{V_{н.гп2}^в}{V_{н.гп1}^в} \cdot \frac{\Gamma\Pi_{к.в2}}{\Gamma\Pi_{к.в1}} > 1 \quad (9);$$

$$E_8 = \frac{V_{н.гп}^ч}{\Gamma\Pi_{к.ч}} \geq E_{н8}; E_{н8} = \frac{V_{н.гп2}^ч}{V_{н.гп1}^ч} \cdot \frac{\Gamma\Pi_{к.ч2}}{\Gamma\Pi_{к.ч1}} > 1 \quad (10),$$

де E_7, E_8 — показники загальної економічної ефективності кумулятивного валового та чистого грошових потоків;

$E_{н7}, E_{н8}$ — нормативні показники загальної економічної ефективності кумулятивного валового та чистого грошових потоків;

$V_{н.гп}^в, V_{н.гп1}^в, V_{н.гп2}^в$ — нагромаджена продукція валового грошового потоку у t -му, базисному та новому періодах, грн;

$\Gamma\Pi_{к.в}, \Gamma\Pi_{к.в1}, \Gamma\Pi_{к.в2}$ — кумулятивний валовий нормативний грошовий потік у t -му, базисному та новому періодах, грн;

$V_{н.гп}^ч, V_{н.гп1}^ч, V_{н.гп2}^ч$ — нагромаджена продукція чистого грошового потоку у t -му, базисному та новому періодах, грн;

$\Gamma\Pi_{к.ч}, \Gamma\Pi_{к.ч1}, \Gamma\Pi_{к.ч2}$ — кумулятивний чистий нормативний грошовий потік у t -му, базисному та новому періодах, грн.

Критерієм обґрунтування ефективності господарської діяльності у довгостроковому періоді є перевищення (рівність) показникам його нормативного значення, а саме:

$$E_7 \geq E_{н7}; E_8 \geq E_{н8}.$$

При виборі кращого варіанта з двох критерієм вибору має бути перевищення індексу нагромадженої продукції валового або чистого грошового потоку над індексом кумулятивного валового або чистого грошового потоку:

$$E_{н7} > 1; E_{н8} > 1.$$

Запропоновані показники економічної ефективності господарської діяльності підприємства для зручності систематизуємо у таблиці 2.

ВИСНОВКИ

Удосконалено методичні підходи до розрахунку системи показників економічної ефективності господарської діяльності підприємства, які враховують як результат річної та нагромадженої реалізованої продукції, річних та нагромаджених продукції валового та чистого грошового потоку, як витрати річних бухгалтерських та економічних витрат, кумулятивних авансованих та використаних витрат, річний та кумулятивний валовий і чистий грошовий потік. За наявності двох варіантів кращим буде той, в якого індекс економічного результату буде перевищувати індекс витрат. Якщо розглядається більше двох варіантів господарської діяльності, кращий вибирається за максимальним значенням показника загальної економічної ефективності. Коли на решті вибрано один варіант, розрахований показник загальної ефективності порівнюється з його нормативним значенням. Розрахунок показників економічної ефективності дає можливість побудувати показники економічної ефективності створення та поліпшення економічної безпеки підприємства.

Література:

1. Салига К.С. Економічне обґрунтування інноваційних проектів: монографія / К.С. Салига. — Запоріжжя, КПУ, 2010. — 404 с.
2. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 176 с.
3. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учеб. пособие / Г.В. Савицкая. — 2-е изд., перераб. и доп. — Мн.: ИП "Экоперспектива", 1997. — 498 с.
4. Економіка підприємства / За заг. ред. С.Ф. Покропівного. — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2001. — 528 с.
5. Салига К.С. Ефективність господарської діяльності підприємств: монографія / К.С. Салига. — Запоріжжя: ЗЦНТЕІ, 2005. — 180 с.
6. Эффективность воспроизводства: измерение, планирование, стимулирование / Под ред. Б.М. Смехова, Т.В. Воейковой. — М.: Наука, 1984. — 192 с.
7. Мескон М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури / Пер. с англ. — М.: Дело. — 702 с.
8. Макконнелл К.Р. Экономика: Принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю / Пер. с англ. — В 2 т. Т.1. — М.: Республика, 1992. — 400 с.
9. Долан Э. Дж. Рынок: микроэкономическая модель / Э. Дж. Долан, Д. Линдсей / Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; под общ. ред. Б. Лисовика, И.В. Лукашевича. — СПб.: СП "Автоком", 1992. — 496 с.
10. Эйлон С. Система показателей эффективности производства: прикладной анализ / С. Эйлон / Пер. с англ. — М.: Экономика, 1980. — 192 с.
11. Пиндайк Р. Микроэкономика / Р. Пиндайк, Д. Рубинфельд. — Сокр. пер. с англ. / Научн. ред. З.Т. Борисович, В.М. Полтерович, В.И. Данилов и др. — М.: Экономика, Дело, 1992. — 510 с.

References:

1. Salyga, K.S. (2010), Economic justification of innovation projects, [Ekonomiche obgruntuvannya

innovatsiynykh proektiv], KPU, Zaporizhzhya, Ukraine.

2. Sheremet, A.D. and Sayfulin, R.S. (1996), Metodika finansovogo analiza, [Methods of financial analysis], Moskva, Rossiya.

3. Savitskaya, G.V. (1997), Analysis of the economic activity of the enterprise, [Analysis of the economic activity of the enterprise], 2nd ed, Ekoperspektiva, Minsk, Belorussia.

4. Pokropivnyy, S.V. (2001), Ekonomika pidpryyemstva, [Economy of the enterprise], KNEU, Kyiv, Ukraine.

5. Salyga, K.S. (2005), Efektyvnist hospodarskoyi diyalnosti pidpryyemstv, [Efficiency of economic activity of enterprises], ZTSNTEI, Zaporizhzhya, Ukraine.

6. Smekhov, B.M. and Voyeykova, T.V. (1984), Effektivnost' vosproizvodstva: izmereniye, planirovaniye, stimulirovaniye, [Efficiency of reproduction: measurement, planning, stimulation], Nauka, Moskva, Rossiya.

7. Meskon, M.Kh. Al'bert, V. and Khedouri, F. (1997), Osnovy menedzhmenta, [Fundamentals of Management], Delo, Moskva, Rossiya.

8. Makonnell, K.R. and Bryu, S.L. (1992), Ekonomiks: Printsipy, problemy i politika, [Economics: Principles, problems and politics], Т.1, Respublika, Moskva, Rossiya.

9. Dolan, E. Dzh, and Lindsey, D. (1992), Rynok: mikroekonomicheskaya model', [Market: microeconomic model], SP "Avtokomp", Sankt Peterburg, Rossiya.

10. Eylon, S. (1980), Sistema pokazateley effektivnosti proizvodstva: prikladnoy analiz, [System of performance indicators of production: applied analysis], Ekonomika, Moskva, Rossiya.

11. Pindayk, R. and Rubinfel'd, D. (1992), Mikroekonomika, [Microeconomics] Ekonomika, Delo, Moskva, Rossiya.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2018 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73